

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสารสนเทศที่น่าเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์จะมีระยะเวลาออกในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ ลักษณะเด่นและเฉพาะของหนังสือพิมพ์คือ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เย็บเล่มเหมือนหนังสือหรือนิตยสารทั่วไป มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่จำนวนหลายแผ่นพับได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ อีกทั้งยังนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่คนกลุ่มใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว โดยมีกำหนดออกตามวาระติดต่อกันเป็นลำดับ เสนอข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กีฬา บันเทิง และสังคม เป็นต้น การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มักจะมุ่งเน้นไปทางด้านการเสนอข่าวเป็นหลัก แต่มิได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์จะไม่ให้ความสำคัญทางด้านอื่นเลย เพียงแต่เป็นการคำนึงถึงในลำดับรองลงมา (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2529, หน้า 20) สามารถจำแนกกลุ่มของหนังสือพิมพ์ออกตามลักษณะการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ หนังสือพิมพ์กลุ่มประชานิยม หนังสือพิมพ์กลุ่มคุณภาพ และหนังสือพิมพ์กลุ่มเศรษฐกิจ

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งถือกำเนิดและมีวิวัฒนาการมายาวนาน ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง อีกทั้งยังให้บริการทางด้านการโฆษณาต่าง ๆ อีกด้วย เมื่อเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศดังเช่นปัจจุบัน ทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับการเผยแพร่ทางสื่อชนิดใหม่ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมาก คือการนำหนังสือพิมพ์มาเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ ได้ศึกษาและพัฒนาให้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่ออีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เริ่มจากกลุ่มคนในอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างประเทศ แล้วนำมาใช้ในองค์กรของตน ซึ่งลักษณะของอินเทอร์เน็ตนั้นมีความได้เปรียบเทคโนโลยีอื่น ๆ และมีความสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (ประวุฒิ เพิ่มทรัพย์, 2540, หน้า 78) ส่งผลให้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์ โดยมักจะนำเสนอเนื้อหาจากสื่อหลักคือจากรูปแบบสิ่งพิมพ์ เมื่อมีการศึกษาและนำอินเทอร์เน็ตมาใช้มากขึ้น จึงเกิดการพัฒนาและนำเสนอสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น เช่น การรายงานข่าวผ่าน

อินเทอร์เน็ตจะทันต่อเหตุการณ์ยิ่งขึ้น และในอนาคตสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์มีแนวโน้มที่จะใช้อินเทอร์เน็ตให้เป็นสื่อหลักในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยจะเป็นสิ่งสำคัญในอุตสาหกรรมข่าว

การเผยแพร่สารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของหนังสือพิมพ์ มักมีรูปแบบการนำเสนอแตกต่างไปจากสื่อสิ่งพิมพ์ คือมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย เช่น การใช้รูปภาพ ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และมัลติมีเดีย ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างการรับรู้ ดึงดูดความสนใจ และความพึงพอใจของผู้อ่าน นอกจากนี้การเผยแพร่สารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของหนังสือพิมพ์นั้นยังสามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ได้อยู่เสมอ ถือเป็นจุดเด่นของหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ต อีกทั้งกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตยังมักเป็นนักเรียน นักศึกษา ผู้มีการศึกษาสูง หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ในอนาคตกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเติบโตของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งมีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้ทันต่อเหตุการณ์ยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันรายได้หลักของหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตคือ การโฆษณา การบริการฐานข้อมูล การรับสมัครสมาชิก และการให้บริการข่าวสารเฉพาะบุคคล เป็นต้น

กล่าวได้ว่าการเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวันบนอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นสื่ออีกทางหนึ่งที่ช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กว้างขวางออกไป ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้อ่านและผู้จัดทำเอง โดยผู้จัดทำหนังสือพิมพ์เองก็จะสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของตนได้กว้างขวางขึ้น เป็นการเจาะกลุ่มผู้อ่านอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งก็คือกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้หนังสือพิมพ์ดูทันสมัย โดยการเผยแพร่ผ่านอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย ส่วนทางด้านผู้อ่านเองก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน คือสามารถอ่านหนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตได้ไม่จำกัดช่วงเวลา และยังสามารถอ่านฉบับย้อนหลังได้อีกด้วย เป็นการช่วยประหยัดทั้งเงินและเวลา อีกทั้งยังเป็นการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติโดยการลดการใช้กระดาษที่จะนำมาพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์อีกด้วย นับได้ว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหนังสือพิมพ์รายวันบนอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือทั้งผู้จัดทำและผู้อ่าน จึงส่งผลให้การเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์รายวันบนอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมและเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยบนอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเรื่องน่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษาในด้านการวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอ ตลอดจนศึกษาถึงการดำเนินงานเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการให้ข้อมูลและแนวทางแก่ผู้อ่านที่จะสามารถเลือกอ่านหนังสือพิมพ์รายวันที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตได้

ตรงตามต้องการ ทั้งทางด้านลักษณะการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเป็นแนวทางในการดำเนินงานเผยแพร่สารสนเทศของหน่วยงานต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อเปรียบเทียบประเภทของเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ หนังสือพิมพ์กลุ่มประชานิยม หนังสือพิมพ์กลุ่มคุณภาพ และหนังสือพิมพ์กลุ่มเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาการดำเนินงานเผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอเนื้อหา และเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ตลอดจนการเผยแพร่สารสนเทศของหน่วยงานต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการเลือกอ่านสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตได้ตรงต่อความต้องการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์เฉพาะเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย รวมทั้งสิ้น 9 รายชื่อ จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยประยุกต์จากงานทฤษฎีของ ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2529) และงานวิจัยของ อังคณา วิเชียรรัตน์ (2539) คือ หนังสือพิมพ์กลุ่มประชานิยม ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก หนังสือพิมพ์กลุ่มคุณภาพ ได้แก่ มติชนรายวัน ไทยโพสต์ และแนวหน้า ส่วนหนังสือพิมพ์กลุ่มเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน ในด้านประเภทของเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอสารสนเทศใช้กลุ่มตัวอย่างคือหนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 1 เดือน คิดเป็น 30 ฉบับต่อ 1 รายชื่อ รวมทั้งสิ้น 270 ฉบับ ตลอดจนศึกษาการดำเนินงานเผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้จัดทำหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 9 รายชื่อด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้การวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยทั้ง 9 รายชื่อที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งส่งแบบสอบถามถึงผู้จัดทำเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 9 รายชื่อ เพื่อศึกษาการดำเนินงานเผยแพร่ด้านการออกแบบและจัดทำเว็บไซต์ การปรับปรุงข้อมูล อุปกรณ์ที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูล ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเผยแพร่สารสนเทศ หมายถึง การกระจายข้อมูลข่าวสาร ในที่นี้เป็นการนำเสนอข้อมูลของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยบนอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเสนอในอีกรูปแบบหนึ่งควบคู่ไปกับการเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์
2. หนังสือพิมพ์ หมายถึง หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มีการเผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสิ้น 9 รายชื่อ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ หนังสือพิมพ์กลุ่มประชานิยม ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก หนังสือพิมพ์กลุ่มคุณภาพ ได้แก่ มติชนรายวัน ไทยโพสต์ และแนวหน้า หนังสือพิมพ์กลุ่มเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ และผู้จัดการรายวัน
3. อินเทอร์เน็ต หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการเผยแพร่สารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ซึ่งเป็นสื่อที่เผยแพร่ไปได้อย่างกว้างขวาง และสามารถเข้าถึงผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ตลอดเวลา
4. การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การพิจารณาและแยกประเภทเนื้อหาที่นำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต
5. เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอในด้านต่าง ๆ จำแนกได้เป็นหมวดหมู่ดังนี้
 - 5.1 เนื้อหาข่าวและภาพ ได้แก่ การนำเสนอและวิเคราะห์ข่าว รวมถึงการนำเสนอภาพประกอบข่าว อาจรวมถึงการสรุปและวิจารณ์ข่าวด้วย เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวเกษตร ข่าวต่างประเทศ ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา เป็นต้น
 - 5.2 เนื้อหาบทบรรณาธิการ ได้แก่ ข้อเขียนที่บรรณาธิการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นลงในข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาจรวมถึงจดหมายที่ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นมายังบรรณาธิการด้วย
 - 5.3 เนื้อหาแนวบันเทิงคดี ได้แก่ เรื่องสั้น ความเรียง บทกวี นิทานและตำนาน เรื่องขำขัน การ์ตูน เกม ภาพยนตร์ เพลง ดนตรี ละคร เรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง

5.4 เนื้อหาแนวตอบปัญหา ได้แก่ ปัญหากฎหมาย ปัญหาชีวิต ปัญหาดวงชะตา ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเพศศึกษา ปัญหาความงาม ปัญหาทั่วไป

5.5 เนื้อหาแนววิจารณ์และแนะนำหนังสือ ได้แก่ งานเขียนที่กล่าวถึงหนังสือในด้านเนื้อเรื่อง ข้อดี ข้อเสียของหนังสือ บอกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ผู้ประพันธ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ ราคา และเนื้อหาโดยย่อ

5.6 เนื้อหาโหราศาสตร์ ได้แก่ การทำนายโชคชะตาราศี และการพยากรณ์ชีวิต

5.7 เนื้อหาโฆษณา ได้แก่ การนำเสนอ ประกาศ หรือแจ้งรายละเอียดของสินค้าและบริการต่าง ๆ ทางหนังสือพิมพ์

5.8 เนื้อหารับสมัครงาน ได้แก่ การประกาศรับสมัครผู้ร่วมงานในตำแหน่งต่าง ๆ

5.9 คอลัมน์ ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ เป็นประจำ โดยผู้เขียนคนเดิม อาจเป็นการนำเสนอเนื้อหาข่าว หรือสาระน่ารู้ทั่วไป อาจมีการตอบปัญหาจากผู้อ่านด้วย

6. ลักษณะการนำเสนอหนังสือพิมพ์รายวัน จำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ข้อเสนอแนะ ให้ความบันเทิง และเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์

6.2 รูปแบบการนำเสนอ ได้แก่ ข้อความ ภาพประกอบ ข้อความและภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว และมีการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น

6.3 องค์ประกอบอื่นที่มีบนเว็บไซต์ ได้แก่ บริการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ บริการดาวน์โหลดข้อมูลหรือโปรแกรมต่าง ๆ มีกระตุ้ให้ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการนำเสนอข่าวย้อนหลัง ตั้งหัวข้อให้ร่วมโหวตให้คะแนน การบันทึกสถิติผู้เข้าชมเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ บริการที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น การสืบค้นข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ การรับสมัครสมาชิกของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ เป็นต้น

7. การดำเนินงานเผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของหนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง วิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในหนังสือพิมพ์รายวันด้วยการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร เริ่มจากการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารเพื่อการเผยแพร่ การออกแบบ ตลอดจนการใช้เทคนิคและโปรแกรมต่าง ๆ มาช่วยในการนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอในลักษณะ ข้อความ ภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว และการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น เป็นต้น